

інноваційних теоретико-прикладних знань у галузі цифрової криміналістики – нової окремої криміналістичної теорії, що динамічно розвивається.

Викладене у своїй сукупності якнайкраще відображає глибинні фактори появи цифрової криміналістики як нової криміналістичної теорії дослідження комп'ютерної інформації та засобів її обробки.

***Кравченко Олена Геннадіївна,**
студентка III курсу, групи ЦГЮ-201
юридичного факультету
Національного університету «Чернігівська політехніка»*

***Козинець Олена Гаврилівна,**
кандидат історичних наук, доцент,
завідувачка кафедри правоохоронної діяльності та
загальноправових дисциплін
Національного університету «Чернігівська політехніка»*

ЕВТАНАЗІЯ: ПРОБЛЕМИ ТЕОРЕТИЧНОГО ОБГРУНТУВАННЯ ТА ЗАКОНОДАВЧОГО ЗАКРІПЛЕННЯ

Досить актуальним є дослідження поняття евтаназії та її правового регулювання в зарубіжних країнах. Насамперед, це ґрунтується на тому, що існують суперечності щодо трактування характеру та цілей даного поняття. З одного боку, деякі країни визнають евтаназію як цілком законне явище, з іншого – воно має вкрай суперечливий характер.

Евтаназія в перекладі з грецької означає «добра, легка смерть». Це навмисні дії чи бездіяльність медичного персоналу (або інших осіб), здійснені ними за письмовим запитом пацієнта або за «заявою на випадок смерті» чи усним запитом, якщо фізичний стан унеможлиблює письмову форму такого запиту, не дозволяє пацієнту бути в змозі зрозуміти наслідки своїх дій та мати можливість керувати ними, з дотриманням законодавчо встановлених умов, з метою припинення його фізичних, психологічних і моральних страждань, у результаті яких реалізується право на гідну смерть [1, с. 122].

Словник Оксфордського університету трактує даний термін в трьох значеннях: 1) спокійна, легка смерть; 2) засіб, необхідний для її досягнення; 3) дії

(бездіяльність), необхідні для здійснення такої смерті [2, с. 38].

Застосування евтаназії вчені прослідковують з давніх – давен. Так, наприклад, у Спарті були задокументовані акти вбивства новонароджених хворих і немічних немовлят шляхом скидання немовляти зі скали або залишення їх в віддалених місцях від міста для поживи хижим звірям, а також схиляння до самогубства людей старше 60 років [2, с. 38]. Даний термін не є новим, але до сьогодення залишається актуальним та потребує досліджень.

Мислителі епохи Просвітництва, такі як: Шарль Луї Монтеск'є, Жан-Жак Руссо допускали самогубство і евтаназію як завершальний етап над стражданнями. Прихильником евтаназії був Фрідріх Ніцше, який притримувався думки, що в певному віці жити далі є непристойним, якщо ти залежиш від медичних апаратів і є тягарем для своїх близьких, та прибічником теорії, якщо вже ж померати, то тільки гордо.

Варто зауважити, що залежно від характеру дії розрізняють активну та пасивну форми евтаназії, які ще називають «методами наповненого і відкладеного шприца». Активна евтаназія передбачає виконання дій, які безпосередньо прискорюють смерть пацієнта (наприклад, певні медикаменти, призначені лікарем, які необхідні для настання смерті). Пасивна евтаназія здійснюється шляхом відмови від виконання дій, які спрямовані на підтримку життя пацієнта (наприклад, незастосування будь-яких лікарських засобів, окрім тих, що зменшують біль) [3, с. 199]. Саме активна евтаназія стала основним предметом дискусій.

В Україні будь-яка форма вчинення евтаназії є незаконною. Підтвердження зазначеного можна прослідкувати у ч. 4 ст. 281 ЦК України: забороняється задоволення прохання фізичної особи про припинення її життя [4]. Статтею 52 Основ Закону про охорону здоров'я України визначено, що медичний працівник зобов'язаний надавати всебічну допомогу важкохворим. Пункт 2 ст. 52 забороняє пасивну евтаназію, а п. 3 ст. 52 забороняє й активну евтаназію, де зазначається, що медичним працівникам забороняється здійснення евтаназії [5]. Зовсім інша ситуація відбувається в сучасних країнах світу, де дане явище є цілком нормальним та законним.

Насамперед, до країн в яких дозволена активна евтаназія варто віднести

Нідерланди. Так, у 2002 році в Нідерландах прийнято «Закон про припинення життя за бажанням чи допомогу в самогубстві». Відповідно до цього закону самостійно розпоряджатися завершенням свого життя мають право особи, які досягли 16 років. Для фізичних осіб віком від 12 до 16 років для здійснення цього акту необхідною є згода батьків чи інших законних представників.

Нідерланди стали першою країною, що легалізувала евтаназію дітей шляхом встановлення мінімального віку з 12 років; другою країною стала Бельгія. У законодавстві Бельгії порядок здійснення евтаназії є аналогічним до законодавства Нідерландів, але збільшений віковий бар'єр до 18 років [3, с. 199].

Не можна не згадати Швейцарію, де евтаназія офіційно заборонена, але при цьому є її фактичний дозвіл. У Кримінальному кодексі Швейцарії передбачено допомогу в самогубстві за умови, що воно не переслідує особистих корисних цілей. Тому для проведення евтаназії особа, яка з медичної точки зору вважається невиліковною від захворювання і спричинить її смерть, повинна звернутися до професійної установи, яка допоможе їй вчинити самогубство.

У листопаді 2004 року закон про евтаназію був схвалений Сенатом Франції. Закон був розроблений Французькою медичною асоціацією. У законі зазначено, що «лікування може бути скорочено або припинено», якщо воно «марне, непропорційне або іншим чином не ефективне, крім штучного продовження життя». Тому була легалізована пасивна евтаназія.

Французький закон, прийнятий у 2005 році (закон «Про права хворих» від 22 квітня 2005 року), дозволяє вводити вмираючих людей у стан медикаментозної коми, щоб полегшити їхні страждання. При цьому лікарям забороняється вчиняти будь-які дії, які можуть прискорити смерть хворого [6, с. 92].

Процедура евтаназії є законною у згаданих вище державах, але, незважаючи на це, у більшості держав вона заборонена. Так, кримінальні кодекси Італії, Грузії, Узбекистану, Норвегії та Угорщини передбачають кримінальну відповідальність за реалізацію евтаназії.

Сьогодні кількість противників евтаназії значно більша, ніж прихильників. Одним із аргументів прихильників «прискореної смерті» пацієнтів є те, що людина має право на життя, а значить, їй належить і право розпоряджатися ним. Неможливо

увияти, що людина має право на життя, але не має права на смерть, вона має правові підстави вільно розпоряджатися своєю власністю, але не своїм життям. Противники евтаназії зазначають, що життя прекрасне, навіть якщо це переважно постійні страждання.

Варто згадати Декларацію про евтаназію, прийняту 39-ою Всесвітньою медичною асамблеєю в Мадриді у жовтні 1987 року, положення якої наголошують: «Евтаназія як акт навмисного позбавлення життя пацієнта на його прохання або на прохання його близьких є неприпустимою, у тому числі й у формі пасивної евтаназії. Лікар зобов'язаний полегшити страждання вмираючому всіма доступними та легальними методами».

Хоч і існує значна кількість країн, де активна евтаназія є правомірною або ж застосовується пасивна евтаназія, дане явище суперечить багатьом етичним, релігійним, правовим та іншим позиціям. Так, на думку академіка В. Філатова, легалізація евтаназії може стати справжньою зброєю в руках впливових осіб. Вчений наголошував, що люди «не заслужили такого права. Люди за своєю природою злі, і їм не можна надавати можливість приймати такі рішення: сьогодні вони це зроблять із необхідності, а завтра – тому, що не захочуть допомагати або не зможуть як потрібно лікувати» [7, с. 67].

Якщо говорити про можливість легалізації евтаназії в Україні, виходячи з існуючої правової ситуації в країні, то це схвалення призведе до багатьох негативних наслідків. В Україні закріплення цього явища може перетворитись на простий спосіб убивства самотніх людей похилого віку, дітей-інвалідів, людей зі смертельними захворюваннями, людей без належного соціального захисту та належних засобів для підтримки життя [1, с. 124].

Таким чином, евтаназія – це дія чи бездіяльність лікаря, метою та наслідком якого є спричинити безболісну смерть невиліковно хворого пацієнта, якщо сама особа або її родичі свідомо того бажають. Легалізація евтаназії є одним із найбільш суперечливих питань як з моральної, так і з юридичної точки зору. На мою думку, заборона евтаназії є цілком правильним та логічним, оскільки кожен має право на життя і навіть в тяжких ситуаціях, не варто його закінчувати такими методами. Задля допомоги людям, які самі відважуються на евтаназію, мотивуючи тим, що

мають нестерпний біль, варто шукати інші методи, щоб допомогти їм полегшити життя та повернути віру в нього.

Література:

1. М'яловицька Н.А., Голопапа Д.І. Евтаназія – право на життя. Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2013. Серія Право. № 23. С. 122-124.
2. Громовчук М.В. Право людини на життя: Теоретичні та практичні засади. Порівняльно-аналітичне право. 2017. № 2. С. 37-41.
3. Ворона В.А. Право на евтаназію як складова права людини на життя. Право України. 2010. № 5. С. 199–205.
4. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 № 435-IV, редакція від 10.10.2022, підстава - 2518-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#n1538> (дата звернення: 05.11.2022).
5. Основи законодавства України про охорону здоров'я: Закон України від 19.11.1992 № 2801-ХІІ, редакція від 27.10.2022, підстава - 2438-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12#Text> (дата звернення: 05.11.2022).
6. Прокопенко К.В. Правова регламентація евтаназії в Європейських країнах. Сумський державний університет. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції. 2017. С. 90-93.
7. Нікітенко Л.О., Бабик М.К. Право на евтаназію у контексті реалізації права на життя. Науковий вісник Ужгородського Національного Університету. 2021. Право. № 65. С. 65-68.